

HVORDAN KAN VI BRØDFØDE EN VERDEN I DE KOMMENDE ÅRTIER?

Seniorrådgiver, Ph.D., Henning Otte Hansen, Fødevareøkonomisk Institut

Frem til 2050 vil verdens samlede befolkning stige fra 6,7 mia. til 9,1 mia. mennesker – en stigning på mere end 35 pct. Samtidig vil arealet med landbrugsjord kun stige med 5-10 pct. Desuden vil bybefolkningen andel af den samlede befolkning stige fra 40 pct. til 70 pct. Endeligt er det også sandsynligt, at en betydelig del af landbrugsjorden skal bruges til at producere bioenergi. Det betyder, at verdens samlede landbrugsproduktion skal fordobles frem til 2050, og dermed er presset på landbruget og på produktivitetsstigninger betydeligt de kommende årtier.

Introduktion

Landbrugs- og fødevaremarkederne verden over står over for betydelige udfordringer i de kommende årtier. En række forhold vil påvirke den fremtidige fødevareforsyning, og der vil være et betydeligt pres på landbrugssektoren med henblik på at kunne forsyne befolkningen med fødevarer:

- Frem til 2050 vil der være 1/3 flere mennesker på jorden at skulle mætte.
- Verdens befolkning bliver (forhåbentligt) rigere og mere økonomisk velstillet, og det betyder, at fødevareforbruget pr. indbygger vil stige.
- Allerede i dag sulter mere end 1 mia. mennesker
- Bioenergi baseret på skov- og landbrugsproduktion vil også øge efterspørgslen efter landbrugsjord.
- Byudvikling vil beslaglægge en stigende del af arealerne.
- En stigende del af verdens landbrugsjord udpines eller ødelægges på grund af udpining, erosion, saltophobning m.m. Det medfører alt andet lige en mindre landbrugsproduktion.
- I i-landene vil en stigende del af landbrugsjorden blive reserveret til naturformål, ekstensive arealer, skovrejsning m.m., hvilket også vil reducere landbrugsproduktionen.
- De ændrede klimaforhold vil ændre dyrkningsvilkårene, men generelt vil det sandsynligvis medføre en faldende landbrugsproduktion. Nedgangen vil være størst,

hvor problemerne i forvejen er mest alvorlige, nemlig i u-landene.

- Stigende produktivitet og større høstudbytter er nødvendige for at imødekomme den fremtidige fødevareefterspørgsel. Væksten i høstudbytterne er imidlertid aftagende, og indsatsen inden for landbrugsudvikling og -produktivitet er aftagende.
- En stigende del af verdens befolkning vil bo i byerne. Dermed skal landbrugsproduktionen pr. landmand stige betydeligt for at kunne sikre alle indbyggere tilstrækkeligt med fødevarer.
- Alt i alt vil det være nødvendigt med en fordobling af verdens samlede landbrugsproduktion frem til år 2050 for at kunne imødekomme efterspørgslen.

I det følgende ses der nærmere på en række af disse udfordringer.

Landbrugsjord – hvor stort landbrugsareal er der i fremtiden?

I dag bliver ca. 12 pct. af verdens samlede areal brugt på planteproduktion – i alt 1,5 mia. ha. Dvs., at 12 pct. af arealet bruges på deciderede afgrøder – etårige eller flerårige.

Umiddelbart kan det se ud som om, at der er store muligheder for at udvide landbrugsarealerne og dermed også landbrugsproduktionen fremover, jfr. figur 1.

Figur 1. Verdens samlede landareal fordelt på nuværende anvendelse (2007)

Kilde: Egne beregninger på grundlag af FAO (2009a)

FAO vurderer således, at det areal, som i yderste tilfælde kan bruges til landbrugsafgrøder i form af planteproduktion, er 3 gange så højt som det nuværende landbrugsareal, nemlig 36 pct., jfr. FAO (2009a).

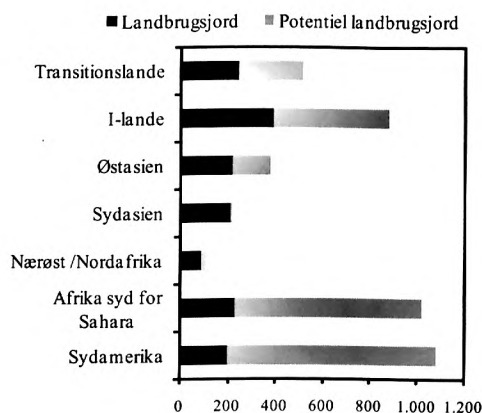
Dette er dog et noget teoretisk tal – af flere grunde.

For det første er en stor del af det areal, som teoretisk set kunne opdyrkes til landbrugsjord, så vigtigt for den økologiske balance og for CO₂-balancen, at det ville være uforsvarligt at inddrage det i den almindelige landbrugsdrift. Regnskovene i Sydamerika og Afrika er eksempler herpå.

For det andet findes den største del af det uudnyttede potentiale i Sydamerika og i Afrika syd for Sahara – områder, som ligger langt fra de store landbrugs-markeder, og som i høj grad mangler infrastruktur til at kunne udnyttes optimalt i en landbrugsproduktion i den nærmeste fremtid.

Som det ses af figur 2, er det teoretiske potentiale for en udvidelse af landbrugsarealet fordelt meget ulige på de enkelte landområder.

Figur 2. Teoretisk potentiale for udvidelse af arealet med landbrugsjord til planteproduktion

Anm: Den potentielle landbrugsjord er arealer, som i dag ikke er landbrugsjord, men som potentielt kan indtages til normal planteproduktion

Kilde: Bruinsma, J. (2009).

For det tredje skal der også fratrækkes de landbrugsarealer, som på grund af intensiv landbrugsudnyttelse ikke mere er egnede på grund af saltophobning, vind- og vanderosion m.m.

Igennem de sidste 50 år er mere end 2 mia. ha. landbrugsjord og skovarealer blevet udpint og er mere eller mindre ødelagt. Man regner med, at der årligt mistes 5-12 mio. ha. landbrugsjord som følge af ødelæggelse, jfr. Scherr, S. J. (1999). Det svarer til 0,3-1 pct. af verdens areal med landbrugsjord.

Den hel eller delvise ødelæggelse af landbrugsjorden medfører, både at en del af landbrugsjorden ikke mere kan dyrkes, og at høstudbyttet på andre arealer falder betydeligt. Der er flere forskellige undersøgelser over konsekvenserne for den samlede landbrugsproduktion. Generelt antages det, at den hel eller delvise udpining og ødelæggelse af landbrugs-

jorden medfører et tab på omkring 10-15 pct. af verdens samlede landbrugsproduktion.

For det fjerde vil der fremover være et stort behov for træproduktion. En fældning af store skovarealer med henblik på landbrugsproduktion vil dermed skabe nogle nye problemer og mangelsituationer.

Endeligt for det femte vil det ikke være økonomisk rentabelt at udvide arealet med landbrugsjord i betydeligt omfang. Jorden er så dårlig, at der skal endog meget høje fødevarerpriser til, før det kan betalte sig at dyrke jorden – og dyrkningsusikkerheden vil stadig være meget stor.

På denne baggrund vurderer FAO (2009), at arealet med landbrugsjord i 2050 kun vil være udvidet med 5 pct., svarende til 70 mio. ha. Dette tal dækker over en stigning i u-landene på 120 mio. ha. og en nedgang i i-landene på 50 mio. ha.

Udvidelse af landbrugsarealet er således ikke alene nogen løsning på det fremtidige fødevarerproblem. Det vil også være nødvendigt at øge produktion på landbrugsarealet – der må altså ske betydelige produktivitetstigninger.

Befolkningsvækst

Ifølge de seneste befolkningsprognoser fra FN forventes verdens samlede befolkning at stige fra 6,7 mia. i dag til 9,1 mia. i 2050 – dvs. mere end en trediedel flere mennesker skal have mad hver dag.

Befolkningsudviklingen er dog meget forskellig fra kontinent til kontinent. Også udviklingen i i- og u-landene er meget forskellig.

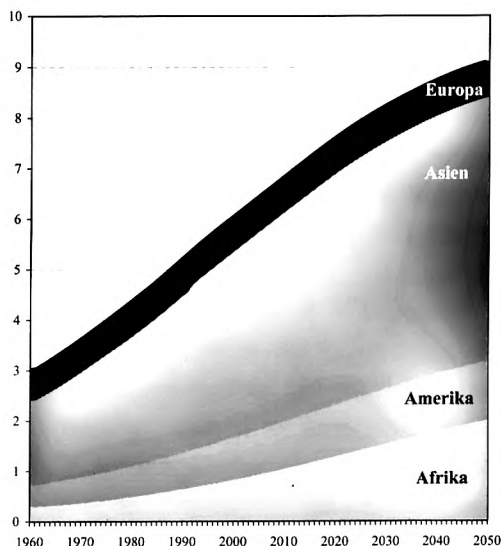
FN forventer således en negativ befolkningsudvikling i både Europa og Japan frem mod 2050. Næsten hele befolkningstilvæksten forventes derfor at ske i u-landene. I Afrika syd

for Sahara forventes således en fordobling af befolkningstallet.

Det betyder dermed også, at befolkningstallet stiger mest i de områder, hvor fødevaresituationen allerede i dag er mest kritisk. Det betyder også, at Afrika og Asien bliver langt mere dominerende som kontinenter, når man ser det rent befolkningsmæssigt, jfr. figur 3.

Figur 3. Verdens samlede befolkning. Forventet udvikling frem til 2050

Mia. mennesker

Kilde: Egen fremstilling på grundlag af UN (2009).

Figuren illustrerer også, at befolkningsvæksten forventes at aftage i de kommende årtier. Den faldende vækst er dog ikke tilstrækkeligt til at forhindre, at der kan forventes at være ca. 2½ mia. flere mennesker om ca. 40 år.

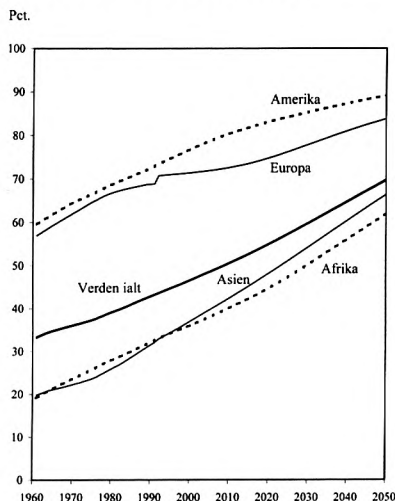
Man forudser dog, at væksten i verdens samlede befolkning vil aftage i de kommende år – i takt med stigende velfærd og uddannelse i især u-landene.

Ikke nok med, at verdens samlede befolkning stiger dag for dag: Andelen af jordens

befolkning, som er beskæftiget med at producere fødevarer, falder markant i de kommende år.

I 2050 forventes det, at 70 pct. af verdens samlede befolkning lever i byerne – i dag er tallet ca. 50 pct., jfr. figur 4.

Figur 4. Bybefolkning i pct. af ialt

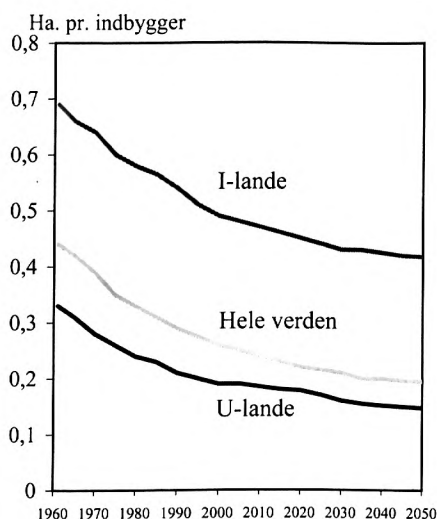
Kilde: FAO (2009c) samt egne beregninger.

Den kraftigt stigende bybefolkning vil både beslaglægge mere landbrugsjord og øge »forsørgerbyrden« på de landmænd, som forbliver i landbruget. Begge dele vil lægge et pres på fødevarerforsyningen fremover.

Mindre landbrugsjord pr. person

Gennem mange årtier har befolkningstilvæksten været langt større end væksten i landbrugsarealerne. Det medfører, at landbrugsarealet pr. person er vedvarende faldende, jfr. figur 5.

Figur 5. Areal med landbrugsjord pr. indbygger i forskellige områder

Kilde: Egne beregninger på grundlag af FAO (2009a-c)

Figuren viser, at landbrugsjord bliver en mere og mere knap ressource verden over. Det gælder især i u-landene, hvor befolkningstilvæksten er størst, og hvor det trods inddragelse af arealer til landbrugsproduktion forventes, at der kun er 0,15 ha. landbrugsjord til rådighed pr. indbygger i 2050. I i-landene vil der være 2-3 gange så meget landbrugsjord til rådighed pr. indbygger.

Ud fra et rent ressourcemæssigt perspektiv kan man således sige, at i-landene umiddelbart har de bedste komparative fordele til at producere landbrugsvarer. Det antyder også, at i-landene også fremover vil have en væsentlig rolle i at producere landbrugs- og fødevarer til den stadigt voksende befolkning.

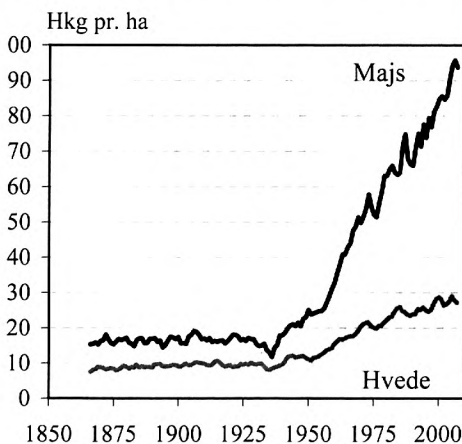
Stigende produktivitet

Befolkningstallet stiger langt mere end landbrugsarealet i de kommende år. Derfor må en stor del af den stigende fødevarerproduktion komme fra stigende produktivitet.

Inden for planteavlens skønnes det f.eks., at 90 pct. af produktionsstigningen skal komme fra stigende høstudbytter og mere intens produktion.

Gennem adskillige årtier har der været en markant stigende produktivitet i planteavlens. Som følge af planteforædling, gødskning, driftsledelse m.m. har man år for år kunnet øge høstudbytterne. Udviklingen startede for alvor omkring 2. verdenskrig, og som figur 6 viser, har det medført en 3-5-dobling af hvede- og majsudbytterne i USA

Figur 6. Kornudbytter i USA, 1865-2007

Anm: 3 års løbende gennemsnit

Kilde: Egen fremstilling på grundlag af USDA (2009)

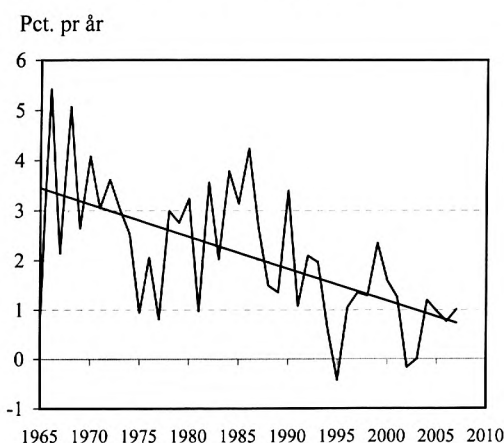
Ser man på udviklingen i USA over en meget lang periode – så man kan tage højde for tilfældige udsving nogle enkelte år – er der således intet der tyder på, at vi nærmer os en markant aftagende produktivitsudvikling.

Produktivitsstigninger vil på et eller andet tidspunkt aftage, da der jo er en vis øvre grænse for den potentielle landbrugsproduktion.

På det hele globale niveau har der også gennem de sidste mange årtier været stigende høstudbytter i det meste af verden, men pro-

duktivitetstvæksten er dog aftagende. I slutningen af 1960'erne var der årlige gennemsnitlige udbyttetigninger på 3-4 pct. i verdens samlede kornproduktion. Siden har der generelt været en faldende tendens, og i de seneste år er væksten nede på omkring 1 pct., jfr. figur 7.

Figur 7. Årlig gennemsnitlig vækst i kornudbytterne i hele verden under ét, 1965-2007

Anm: 5 års glidende gennemsnit

Kilde: Egne beregninger på grundlag af FAO (2009c).

Med den nuværende udvikling vil den lave produktivitetstvækst være en afgørende forhindring i at producere tilstrækkelige fødevarer til den voksende befolkning. Udviklingen afspejles af, at der i de seneste årtier tilsyneladende er en faldende interesse for at understøtte landbrugsudvikling i u-landene, herunder udvikle nye teknologier, bedre effektivitet målrettet netop u-landenes landbrug. Dette er i skarp kontrast til, at netop investeringer i udvikling af u-landenes landbrug generelt giver meget store positive effekter.

Klimaforandringer

Klimaforandringer er en meget ukendt faktor i den fremtidige fødevareforsyning. Generelt forventes klimaforandringerne at få stor betydning for den fremtidige landbrugsproduktion. Landbruget er sandsynligvis det erhverv, som er mest følsomt over for klimaforandringer.

Klimaforandringerne vil bl.a. give sig til udtryk i mere ekstreme klimaforhold. Perioder med tørke eller oversvømmelse vil således forekomme oftere. Netop tørke og oversvømmelse er de vigtigste grunde til, at der i perioder opstår akut fødevaremangel i områder i Afrika syd for Sahara og i Sydasiens. Det viser således, at områder, hvor fødevareforsyningen i forvejen er kritisk, vil blive mest påvirket i negativ retning af klimaforandringerne.

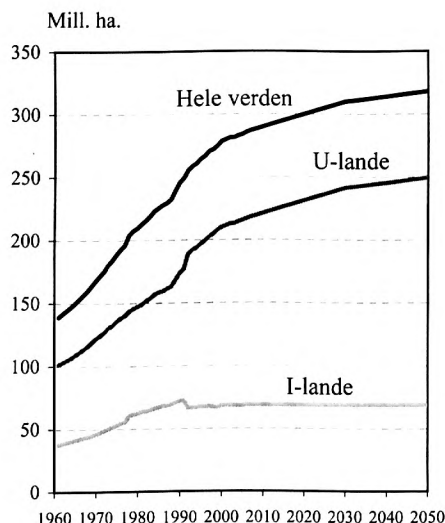
Man vurderer (FAO, 2009b), at klimaforandringerne over en længere periode vil reducere landbrugsproduktionen i Afrika med i størrelsesordenen 15-30 pct.

Vand som ressource

Sammen med jord er vand en meget vigtig ressource for den fremtidige fødevareforsyning. Landbruget bruger i dag 70 pct. af verdens samlede vand-ressourcer. Imidlertid vil både klimaforandringer, industriel udvikling, inddragelse af marginale landbrugsjorder samt øgede krav til større høstudbytter lægge et betydeligt pres på vand-ressourcerne fremover.

Det forventes dog, at de senere årtiers stigende anvendelse af vanding ikke kan fortsætte fremover. I i-landene vil landbrugsarealerne med vanding næppe blive forøget, mens der kun vil ske en mindre forøgelse i u-landene, jfr. figur 8.

Figur 8. Landbrugsjord med kunstvanding, 1961-2008 og skøn for 2030 og 2050

Kilde: FAO (2009a+c)

Som det ses af figuren, forventes det, at væksten i u-landenes landbrugsarealer med kunstvanding vil aftage i de kommende år. Vand er mange steder den begrænsende ressource i u-landenes landbrug, og mere intensivt landbrug med højudbyttaefgrøder vil forudsætte mere og mere vand i vækstperioderne.

Ustabilitet

EU's landbrugspolitik har gennem mange år sikret højere og mere stabile priser på EU's indre marked end på verdensmarkedet – mere for nogle vareområder og mindre for andre. Dette er snart historie, for med liberaliseringer af landbrugsstøtten ikke bare i EU men i alle WTO-lande, kan man ikke mere i samme grad regulere markedet.

Man kan ikke mere gå ind på markedet og reducere prisudsvingene gennem oplagring og udlagring eller gennem styring af import og eksport. Derfor vil vi med al sandsynlighed også

komme til at opleve betydelige prisudsving i de kommende år.

Dertil kommer, at klimaforandringer vil medføre mere ekstreme vejrforhold, som også vil medføre større variationer i den årlige landbrugsproduktion verden over. Også inddragelse af nye marginale arealer til landbrugsproduktion vil bidrage til større variabilitet og usikkerhed i landbrugsproduktionen.

Det er baggrunden for, at der må nye tiltag til, såfremt markederne skal stabiliseres. Forsikringsordninger, terminshandler, futures m.m. bliver således fremtidige instrumenter, som den enkelte landmand skal overveje.

Risiko for nye fødevarekriser

Uden at male skræmmebilleder kan vi godt frygte, at der vil opstå flere alvorlige fødevarekriser inden for de næste 40 år.

Fødevarekriser i form af dramatiske prisstigninger på basale landbrugs- og fødevarer og efterfølgende fødevaremangel og sultproblemer har optrådt 3-4 gange i det seneste århundrede.

Hidtil har prisstigningerne været relativt kortvarige – ofte maksimalt 1-2 år, hvorefter markederne igen har stabiliseret sig. Der har således ikke været tale om vedvarende niveau-skift. Man kan karakterisere de hidtidige fødevarekriser som kortvarige prisbobler.

Det er sandsynligt, at der vil opstå flere alvorlige fødevarekriser inden for de næste 40 år jfr. f.eks. OECD (2009) og FAO (2009a). Vi står i en relativt sårbar situation med stadig meget små lagre, efterspørgselspres fra bioenergiområdet og en konstant voksende befolkning i verden samt negative klimaforandringer.

Samtidig er der ikke udsigt til, at man fra f.eks. FN's side er indstillet på at opbygge bedre stødpudelagre af bl.a. korn, som eller kunne

være med til at stabilisere markederne og forhindre nye store fødevarekriser.

Landbrugsvarer: Fødevarer eller energi?

Landbrugets skal ikke blot producere fødevarer, men også i stigende omfang bioenergi. Der er flere årsager hertil:

For det første er bioenergi et vigtigt politisk tiltag til at begrænse væksten i CO₂-emissionen. CO₂-besparelsen ved at producere ethanol ud fra korn er dog meget diskuteret og der er uenighed om den reelle effekt, men rent politisk og teknologisk lægges der betydeligt vægt på dette område.

For det andet vil bioenergi reducere Vestens afhængighed af energiimport fra Mellemøsten og Rusland. Denne større uafhængighed er et væsentligt politisk motiv i bl.a. USA.

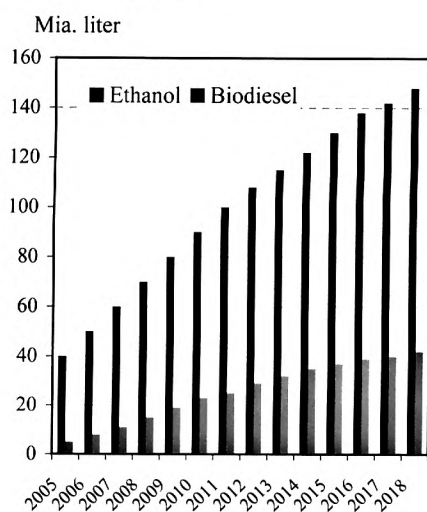
For det tredje bliver det også ofte anført, at bioenergi giver landmændene et nyt produktionsalternativ og dermed og dermed også en bedre markeds- og afsætningsituation.

Produktion af landbrugsafgrøder til bioenergi spiller allerede en betydelig rolle. Dette ses ud fra følgende nøgletal:

- I USA bruges f.eks. ca. 30 pct. af majsproduktionen til bioenergi.
- Bioenergiproduktionen beslaglægger i dag knap 5 pct. af verdens samlede kornproduktion og 9 pct. af planteolieproduktionen.
- I 2007/2008 blev der anvendt 110 mill. tons korn til ethanol-produktion, og det svarer til ca. 7-8 pct. af verdens samlede produktion af foderkorn.
- Halvdelen af verdens samlede produktionsstigning af majs og hvede de seneste to år blev brugt til bioenergi.

FAO og OECD forudser, at verdens produktion af bioenergi i form af ethanol og biodiesel vil fortsætte med at sige i de kommende år, jfr. figur 9.

Figur 9. Verdens samlede produktion af ethanol og biodiesel, 2005-2018

Kilde: OECD-FAO (2009)

Det fremtidige omfang af bioenergi baseret på landbrugsprodukter er dog meget usikkert at vurdere – af flere grunde:

For det første er prisforholdet mellem olie (energi) og korn (landbrugsprodukter) afgørende for den fremtidige udnyttelse af bioenergi. Dyr olie og billigt korn vil fremme bioenergi, men relativt høje kornpriser kan gøre bioenergi meget urentabelt – således som det sås under fødevarekrisen i 2007-08. Derfor kan det også forudses, at priserne på olie og korn i et vist omfang vil følges ad fremover.

For det andet vil bioteknologiske fremskridt også være vigtige – og en forudsætning for en stor udbredelse af bioenergi fremover.

Anden-generations bioenergianlæg bliver sandsynligvis mere effektive og kan bidrage til at gøre bioenergien væsentligt billigere end i

dag. Dertil kommer, at også affaldsprodukter og produkter, som ikke er deciderede fødevarer, kan bruges som råvarer i bioenergiproduktionen.

Uanset dette vil råvareprodukter til bioenergiproduktionen næsten altid beslaglægge jord, som i større eller mindre omfang alternativt kunne bruges til landbrugs- eller fødevareformål. Dermed vil bioenergiproduktion direkte eller indirekte – mere eller mindre synligt – konkurrere med landbrugs- og fødevareproduktion.

For det tredje er den fremtidige miljø- og klimapolitik en ukendt men vigtig faktor. Et stærkt politisk ønske om at begrænse de menneskeskabte temperaturstigninger vil fremme udviklingen af alternative energikilder, og her er bioenergi et vigtigt alternativ.

Det er i den sammenhæng også ukendt men vigtigt, i hvilket omfang man vil subsidiere bioenergi, og hvormeget samfundet vil betale for det reducerede CO₂-udslip, som bioenergi medfører.

Hvor skal vi producere fødevarer fremover?

Der er generelt enighed om, at de er brug for en betydelig vækst i verdens samlede fødevareproduktion i de næste årtier. »Nul-vækst-ideerne« findes reelt ikke mere. Der er også en generel erkendelse af, at da landbrugsjorden er begrænset, må den stigende fødevareproduktion især komme via bedre effektivitet og mere intensiv landbrugsproduktion. I mange år har ekstensivering, braklægning, skovrejsning og naturgenopretning været på dagsordenen, og det kan også være udmærkede goder i et velfærdssamfund med fødevarer nok, og med ressourcer til overs til også at investere i natur.

Spørgsmålet er ikke, om vi skal have en betydelig vækst i den samlede landbrugs- og fødevareproduktion. Spørgsmålet er mere, hvor og hvordan produktionsstigningen skal foregå. Rent logisk bør produktionsstigningen finde sted, hvor den kan foregå mest effektivt og bæredygtigt. Det vil sige, hvor man nemmest og billigst kan øge produktionen med færrest omkostninger og mindst mulig skade på miljøet.

Produktionsstigningen skal uden tvivl i vid udstrækning finde sted i u-landene. Landbruget i u-landene har langt lavere høstudbytter, så potentialet for at øge produktionen er relativt stort i u-landene. Samtidig vil behovet for fødevarer stige mest i u-landene, og det er også her, at sultproblemerne opstår. Stigende fødevareproduktion tæt på de fattigste u-lande er derfor essentielt.

Det vil dog være naivt blindt at afvise, at i-landene også skal udvide produktionen. Produktionsudvidelse kan i mange tilfælde finde sted i i-landene. Landbrugsjord er en relativt stor ressource i i-landene – ca. dobbelt så stor som i u-landene målt i forhold til befolkningens størrelse. I-landene har derfor ressourcerne som jord, teknologi og know-how til at kunne producere landbrugsvarer på en ressource-mæssig og bæredygtig måde.

Kompetencerne til at producere fødevarer på en bæredygtig måde, som i høj grad bliver en vigtig parameter, findes i i-landene, og den kan og skal spredes til u-landene, i det omfang det er muligt. At fordoble landbrugsproduktionen på 40 år er en krævende udfordring, som vi ikke blot kan overlade til u-landene at udfylde på deres faldende og relativt begrænsede landbrugsareal. Der er netop ikke brug for nogen ny-kolonialisme på dette område.

Hvis u-landene – via overførsel af viden og kapital fra i-landene – kan stå for en stor del af den fremtidige stigning i landbrugsproduktion på en effektiv og bæredygtig måde, er det optimalt. Hvis omvendt u-landene kun kan øge landbrugsproduktionen på en ikke-bæredygtig eller ineffektiv måde, hvis fødevareforsyningen bliver voldsomt ustabil, dyr eller mangelfuld, eller hvis u-landenes landbrugsproduktion forhindrer en økonomisk udvikling af andre sektorer i landet – ja, så har i-landene absolut et yderligere ansvar i den fremtidige globale fødevareforsyning.

Danmark har også et ansvar med hensyn til at få udviklet, spredt og anvendt viden på landbrugsområdet i u-landene. Danmark kan fungere som laboratorium for landbrugsudvikling og bæredygtig produktion – baseret på den store viden, der er opbygget omkring den danske fødevaresektor.

Konkrete tiltag

Det er ikke nemt at opstille garanterede løsninger på at sikre den fremtidige fødevareforsyning i Verden. Dels er der mange usikkerheder, dels er der mange forhold, der påvirker fødevaresituationen. Derfor er der brug for flere forskellige tiltag på én gang. Trods disse komplekse forhold kan der opstilles en række konkrete tiltag:

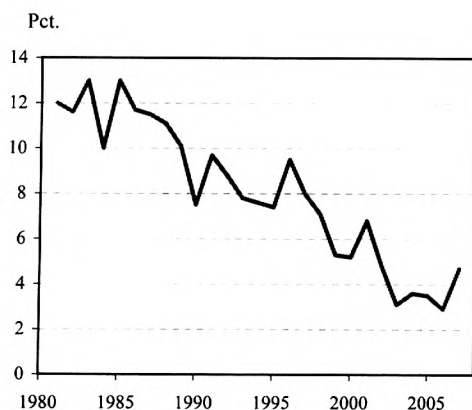
Store udsving i landbrugspriserne og nye fødevarekriser bør begrænses, da de medfører en uheldig turbulens, uforudsigelighed og ofte en dårligere fødevareforsyning. Der er flere måder, hvorpå man kan reducere disse udsving. En løsning er at opbygge internationale stødpude-lagre af korn, som kan sælges, hvis der er tegn på prisstigninger. Lageropbygningen kan ske på flere måder: De enkelte lande kan forpligte

sig til at foretage en vis lageropbygning, eller det kan ske direkte i FN-regi.

En bedre *landbrugsudvikling* i u-landene er en af nøglerne til at begrænse omfanget af en ny fremtidig fødevarekrise. Konkret skal i-landene øge udviklingsbistanden med henblik på at udvikle landbruget, landbrugsproduktionen, landbrugs-markederne samt teknologi og effektivitet i landbrugssektoren.

Det er bemærkelsesværdigt, at verdens samlede udviklingsbistand til landbruget har udgjort en faldende andel de seneste årtier, og og gennem de senere år har den kun udgjort 3-4 pct., jfr. figur 10.

Figur 10. Andel af officiel udviklingsstøtte til landbruget

Kilde: FAO (2009a) baseret på OECD.

Der er givetvis større politisk prestige i at udvikle andre sektorer end landbruget i u-landene. Omvendt har de seneste år vist, at fødevareforsyningen langt fra er stabil, og at udvikling af landbruget i u-landene bør have større prioritet.

Potentialet for at forøge u-landenes egen fødevareproduktion er stort, og en stigende indtjening og produktion i landbruget har en

stor afsmittende effekt på den samlede samfundsøkonomi i u-landene. Mange undersøgelser viser, at investeringer i landbrugsforskning og -udvikling giver et meget stort økonomisk afkast.

Vi skal undgå at fødevareforsyningen bliver sorteper i klimadebatten og i euforien for at fremme *bioenergi* baseret på landbrugs- og fødevarer. Bioenergi baseret på landbrugsvarer skal revurderes kritisk. Som situationen er i dag, er bioenergi langt fra den mest effektive måde at løse miljø- og klimapolitiske problemer på. Dertil kommer, at netop den stigende anvendelse af især korn til energiformål var med til at presse priserne op og forstærke fødevarekrisen. I betragtning af bioenergiens begrænsede positive effekter på klima og miljø, bør man være tilbageholdende med at understøtte denne energiform, indtil der er udviklet effektive teknologier, som ikke på samme måde kan

være en potentiel trussel for fødevaresikkerheden i Verden.

Det er også vigtigt, at vi undgår nyprotektionisme. *Liberaliseringen og globaliseringen* af de internationale fødevaremarkeder bør fortsætte, således at produktionen kommer til at foregå de mest effektive steder, og således at man via international handel kan sikre forsyningerne til underskudsområder. Jo større og mere velfungerende verdensmarkedet er, jo bedre kan det udjævne fødevareforsyningen.

Endeligt er det også vigtigt, at markedsforholdene bliver *overvåget* endnu mere fremover. Det er vigtigt at kunne forudsige nye fødevarekriser, før de for alvor opstår. Hvis situationen bliver fulgt tæt, er der størst sandsynlighed for, at der kan gribes forebyggende ind så tidligt som muligt.

Kilder

Bruinsma, Jelle (2009): The Ressource Outlook to 2050: By how much do land, water and crop yields need to increase by 2050?

FAO (2009a): How to Feed the World in 2050 Background Paper.

http://www.fao.org/fileadmin/templates/wsfs/docs/expert_paper/How_to_Feed_the_World_in_2050_01.pdf

FAO (2009b): Chlimate change and bioenergy challenges for food and agriculture.

http://www.fao.org/fileadmin/templates/wsfs/docs/Issues_papers/HLEF2050_Climate.pdf

FAO (2009c): FAOSTAT.

OECD-FAO (2009): Agricultural Outlook 2009-2018.

Scherr, Sara J. (1999): Soil Degradation. A threat to developing Country Food Security by 2020? IFPRI. Food, agriculture and the Environment Discussion paper 27.

http://www.ifpri.cgiar.org/sites/default/files/publications/pubs_2020_dp_dp27.pdf

UN (2009): World Population Prospects: The 2008 Revision. Population database
www.esa.un.org/unpp/

USDA (2009): www.ers.usda.gov

World Bank (2007): World Development Report 2008.

http://siteresources.worldbank.org/INTWDR2008/Resources/WDR_00_book.pdf

14770

KARSTEN KYED

SNOGEGARDSVEJ 48

2820 GENTOFTE

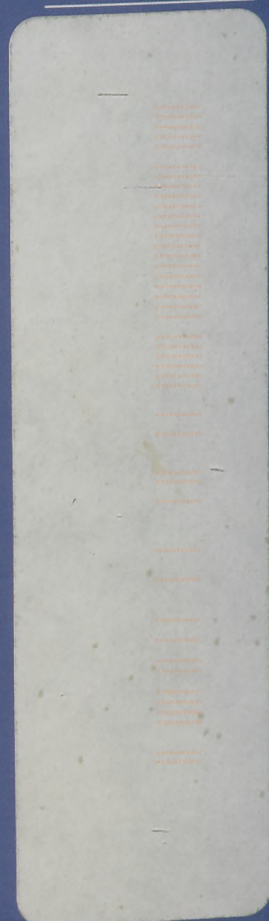

POST

B

PP

DANMARK

TIDSSKRIFT FOR LANDØKONOMI
UDGIVES I SAMARBEJDE MELLEM:

FØDEVAREØKONOMISK INSTITUT
KØBENHAVNS UNIVERSITET
ROLIGHEDSVEJ 25
1958 FREDERIKSBERG C

TLF 35 33 68 00
FAX 35 33 68 01
FOI@FOI.DK
WWW.FOI.LIFE.KU.DK

DET KONGELIGE DANSKE LANDHUSHOLDNINGSSKAB
C/O LANDBRUG & FØDEVARER
AXELTORV 3, I.
1609 KØBENHAVN V

TLF 33 39 42 20
FAX 33 39 41 51
1769@1769.DK
WWW.1769.DK

ISSN 0040-7119